

การใช้จ่ายไม่ตามสั่งของผู้อยู่แยก

นางสาวอภัยณี สิงหละ

006543

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกสัชศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาเภสัชกรรม

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2524 /

DRUG DEFAULTING IN AMBULATORY PATIENTS

Miss. Asanee Singholaka

A thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Science in Pharmacy

Department of Pharmacy

Graduate School

Chulalongkorn University

1981

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การใช้ยาไม่ตามสั่งของผู้ป่วยนอก
โดย	นางสาวอศิณี สิงห์ละ
ภาควิชา	เภสัชกรรม
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.ประโชติ เปล่งวิทยา รองศาสตราจารย์ ชัชวาลย์ ศรีลัมภ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อุมติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... *สุประคิษฐ์ บุญนาค* ..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิษฐ์ บุญนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... *ประชานกร ธรรมการ* ..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประนอม โททยานนท์)

..... *ประโชติ เปล่งวิทยา* ..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประโชติ เปล่งวิทยา)

..... *ชัชวาลย์ ศรีลัมภ์* ..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ชัชวาลย์ ศรีลัมภ์)

..... *แสงธีระ ปิติกุล* ..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมาลี แสงธีระปิติกุล)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทกวีภาษาไทย	ง
บทกวีภาษาอังกฤษ	ฉ
กติการวมประกาศ	ช
รายการตารางประกอบ	ญ
คำย่อ	ฎ

บทที่	
1. บทนำ	1
2. ปัญหาในการใช้ยาไม่ตามสั่ง	11
3. วิธีดำเนินการวิจัย	33
4. ผลการวิจัย	36
5. การอภิปรายผลการวิจัย	95
6. สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ	114
เอกสารอ้างอิง	116
ภาคผนวก ก	119
ภาคผนวก ข	121
ประวัติการศึกษา	132

หัวข้อวิทยานิพนธ์
ชื่อ
อาจารย์ที่ปรึกษา
ภาควิชา
ปีการศึกษา

การไชยาไม้ตามสั่งของผู้น่วยนอก
นางสาวศันย์ สิงหทะ
รองศาสตราจารย์ ดร.ประโชติ เป่งวิทยา
เภสัชกรรม
2524

บทคัดย่อ

ศึกษาการไชยาไม้ตามสั่งของผู้น่วยนอก โดยไชแบบสอดตามทำการสัมภาษณ์ผู้น่วยนอก
ที่มารับการตรวจรักษาที่แผนกผู้น่วยนอก ของสถานพยาบาลของราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ และ
ศูนย์บริการสาธารณสุข รวมทั้งหมด 12 แห่ง เก็บจำนวนตัวอย่างทั้งหมด 515 ตัวอย่าง ทำการ
รวบรวมข้อมูล โดยวิธีสัมภาษณ์ผู้น่วยด้วยตัวของผู้น่วยเอง ตลอดจนการวิจัยนี้

พบอัตราการไชยาไม้ตามสั่งที่ปรากฏ โดยเฉลี่ยเป็นร้อยละ (E.N.) 40.16 และ
ร้อยละ (C.E.) 37.25 เมื่อจำแนกความผิดพลาดในการไชยาไม้ตามสั่ง ตามวิธีของ
Mckercher (1977) ดังนี้

วิธีไชยา	E.O.	E.C.	E.S.	E.M.	E.N.	C.E. *
ก่อนอาหาร	6.70	44.82	13.21	4.61	37.05	34.04
หลังอาหาร	-	44.82	-	1.76	35.15	31.73
ก่อนนอน	2.44	44.82	2.44	5.10	36.55	33.76
วันละ 2 เวลา หลังอาหาร	5.99	44.82	10.38	6.99	37.05	34.17
วันละ 3 เวลา หลังอาหาร	24.12	44.82	24.51	5.88	40.41	37.06
วันละ 4 เวลา หลังอาหาร	29.01	44.82	29.01	8.44	41.55	38.34
ทุก 6 ชั่วโมง	75.00	44.82	76.79	23.21	48.15	46.88
ทุก 4 ชั่วโมง เวลาปก	47.44	44.82	47.44	7.69	45.34	41.91

อัตราการใช้ยาไม่ตามสั่งที่พบนี้ เมื่อพิจารณาตามลักษณะประชากร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ รวมทั้งความถี่ของการใช้บริการของผู้ใช้ยาแล้ว ไม่ปรากฏความแตกต่าง แต่พบว่าเมื่อจำนวนครั้งที่รับยาต่อวันเพิ่มขึ้น การใช้ยาไม่ตามสั่งจะพบมากขึ้นกว่า

- * E.O. = ผู้ป่วยไม่ใช้ยาตามที่แพทย์สั่ง
 E.C. = ผู้ป่วยใช้ยาเองโดยที่แพทย์ไม่เคสั่ง และ/หรือโดยที่แพทย์ไม่ทราบ
 E.S. = ผู้ป่วยใช้ยาไม่ตรงตามช่วงระยะเวลาที่แพทย์สั่ง ทั้งที่รู้ขนาดและความบ่อยครั้งของการใช้ยานั้น
 E.M. = ผู้ป่วยไม่ทราบแน่ชัด ถึงขนาดและความบ่อยครั้งที่ใช้
 E.N. = E.O. + E.C. + E.S.
 C.E. = E.O. + E.C. + E.S. + E.M.

Thesis Title   Drug Defaulting in Ambulatory Patients
 Name   Miss.Asanee Singholaka
 Thesis Advisor   Associate Professor Prachote Plengvidhaya., Ph.D.
 Department   Pharmacy
 Academic Year   1981

ABSTRACT

Durg defaulting studies by interviewing ambulatory patients in 12 Health Stations and Municipal Health Centers were performed. Total number of patient interviews was 515.

Drug defaulting rate was found to be about (E.N.) 40.16 percent and (C.E.) 37.25 percent of total patient interviewed. Using Mckercher Method (1977) analysis of drug defaulting according to method of drug administration were as followed.

method of administration	E.O.	E.C.	E.S.	E.M.	E.N.	C.E.	*
before meal	6.70	44.82	13.21	4.61	37.05	34.04	
after meal	-	44.82	-	1.76	35.15	31.73	
at bedtime	2.44	44.82	2.44	5.10	36.55	33.76	
two times a day	5.99	44.82	10.38	6.99	37.05	34.17	
three times a day	24.12	44.82	24.51	5.88	40.41	37.06	
four time a day	29.01	44.82	29.01	8.44	41.55	38.34	
every six hours	75.00	44.82	76.79	23.21	48.15	46.88	
every four hours for pain	47.44	44.82	47.44	7.69	45.34	41.91	

The study fails to find a significance difference in defaulting patterns between demographic variables :- sex, age, education occupation and frequency of hospital visiting.

Increase in frequency of drug use per day tends to increase in drug defaulting

- *E.O. = Error of Omission
- E.C. = Error of Commission
- E.S. = Error of Scheduling
- E.M. = Error of Misconception
- E.N. = Error of Noncompliance
- C.E. = Combined Error

กิติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือและร่วมมืออย่างดียิ่งจาก
 รองศาสตราจารย์ ดร.ประโชติ เปล่งวิทยา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประนอม โทษยานนท์
 รองศาสตราจารย์ชัชวาลย์ ศรีลัมพ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมาลี แสงธีระปติกุล
 คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้อำนวยการ หัวหน้ากอง หัวหน้าศูนย์
 เภสัชกรรมและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ของโรงพยาบาลการไฟฟ้านครหลวง ศูนย์บริการ
 สาธารณสุข บางเขน สำนักอนามัย กทม. ฝ่ายการแพทย์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิต
 ศูนย์บริการสาธารณสุข บางกระบือ สำนักอนามัย กทม. กองแพทย์ กรมชลประทาน
 ศูนย์บริการสาธารณสุข ฉากหญ้า สำนักอนามัย กทม. ศูนย์บริการสาธารณสุข
 เจ้าคุณพระประยูรวงศ์ สำนักอนามัย กทม. สำนักงานแพทย์ การประปานครหลวง
 สถานพยาบาล การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค โรงพยาบาลการรถไฟแห่งประเทศไทย ศูนย์บริการ
 สาธารณสุข ประชาธิปไตย สำนักอนามัย กทม. ธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อนร่วม
 สถานที่ทำงาน และบุคคลอื่น ๆ ที่มีส่วนร่วมช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์นี้ จนสำเร็จด้วยดี

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ ดร.ประโชติ เปล่งวิทยา ไก่กรุณาให้
 คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษาและควบคุมการวิจัยอย่างใกล้ชิดโดยตลอด จึงขอขอบพระคุณทุกท่าน
 ที่ไ้กล่าวนามมาแล้วไว้ ณ ที่นี้ด้วย

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณต่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประนอม โทษยานนท์ หัวหน้า
 ภาควิชาเภสัชกรรม ซึ่งได้สนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยในครั้งนี้

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
1	รายละเอียดจำนวนตัวอย่างแบ่งตามลักษณะประชากร	37
2	ความถี่ของการใช้บริการและการจ่ายค่าบริการ	38
3	ร้อยละผู้ซื้อยาจากร้านยา ความถี่ในการซื้อยาและการจ่ายค่าซื้อยา	39
4	วิธีการซื้อยาจากร้านขายยา	40
5	ร้อยละผู้ใช้บริการจากคลินิก ความถี่ของการใช้บริการและการจ่ายค่าบริการ	41
6	ร้อยละผู้ใช้บริการจากแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาล ความถี่ของการใช้บริการ และการจ่ายค่าบริการ	42
7	ร้อยละผู้ใช้บริการจากแผนกผู้ป่วยในโรงพยาบาล และการจ่ายค่าบริการ...	43
8	โรคประจำตัวของผู้ป่วยแบ่งตามระบบต่าง ๆ	44
9	ยาที่กินเป็นประจำของผู้ป่วยที่มีโรคประจำตัว	45
10	วิธปฏิบัติในรูปแบบต่าง ๆ ของผู้ป่วยเมื่อมีอาการต่าง ๆ	46
11	วิธปฏิบัติเมื่อผู้ป่วยมีอาการต่าง ๆ	47
12	วิธปฏิบัติของผู้ป่วยในการรักษาตัวเองโดยไม่ใช้ยาเมื่อมีอาการต่าง ๆ	48 - 50
13	ยาที่ใช้เมื่อมีอาการต่าง ๆ จากคำบอกเล่าของผู้ถูกสัมภาษณ์	51 - 55

ตารางที่	หน้า
14	ลักษณะและวิธีปฏิบัติเมื่อล้มกินยา 56
15	การให้ยาโรคกระเพาะ 57
16	การให้ยาที่รับประทานในแต่ละครั้งของการให้บริการ 58
17	การให้ยาหยอดตา..... 59
18	การให้ยาของคนแก่..... 60
19	การให้ยาปฏิชีวนะของเด็กจากคำบอกเล่าของผู้ปกครอง 61
20	การเก็บยาของผู้ป่วย 62
21	ความเข้าใจของผู้ป่วยต่อการเสื่อมและหมดอายุของยา..... 63
22	การได้รับยาคือ 64
23	การเปรียบเทียบความชอบยาเกินและยาคือ 65
24	การให้ยาทางภายนอก 66
25	การแพ้ยา 67
26	แหล่งที่บอกวิธีการให้ยา 68
27	วิธีปฏิบัติก่อนกินยาน้ำและภาชนะที่ใช้ตวงยาเป็นช้อนโต๊ะ 69
28	ภาชนะที่ใช้ตวงยาเป็นช้อนชา 70
29	ลักษณะการกินยาก่อนอาหาร 71

ตารางที่		หน้า
30	ลักษณะการกินยาหลังอาหาร	72
31	การให้ยาที่ถูกต้องและไม่ถูกต้องของผู้ป่วยในวิธีใช้ยาต่าง ๆ	73
32	การให้ยาไม่ถูกต้อง	74
33	ค่า S.C. ของการให้ยาเมื่อมีอาการต่าง ๆ	75
34	ค่า S.C. ของการให้ยาเมื่อมีอาการต่าง ๆ เฉพาะกลุ่มพนักงาน การไฟฟ้านครหลวง	76
35	การให้ยาไม่ตามสั่ง แบ่งตามวิธีใช้ยา	77
36	เปรียบเทียบจำนวนครั้งของการให้ยาคู่วันกับการให้ยาไม่ตามสั่ง	78
37	เปรียบเทียบการให้ยาไม่ตามสั่งตามลักษณะประชากรและความถี่ ของการให้บริการ	79
37.1	ยาก่อนอาหาร	79 - 80
37.2	ยาหลังอาหาร	81 - 82
37.3	ยาก่อนนอน	83 - 84
37.4	ยา 2 เวลา หลังอาหาร	85 - 86
37.5	ยา 3 เวลา หลังอาหาร	87 - 88
37.6	ยา 4 เวลา หลังอาหาร	89 - 90
37.7	ยาทุก 6 ชั่วโมง	91 - 92
37.8	ยาทุก 4 ชั่วโมง เวลาพัก	93 - 94

คำย่อ

E.N.	=	ไข้หวัด
นค.	=	นิคคิตกร
CNS	=	Central Nervous System
E.O	=	Error of Omission
E.C.	=	Error of Commission
E.S.	=	Error of Scheduling
E.M.	=	Error of Misconception
E.N.	=	Error of Noncompliance
C.E.	=	Combined Error
USP DI	=	United States Pharmacopoeia Dispensing Information